Badanie pilotażowe nt. *Wpływu sztucznej inteligencji na model ryzyka audytu*

Scenariusz/kwestionariusz wywiadu strukturyzowanego

Wprowadzenie do rozmowy: Przedstawić cel badania.

Część 1. Metryczka *(wypełnia Ankieter) Do metodyki badań – charakterystyka respondentów*

1. **Imię i nazwisko** R28
2. **Stanowisko**

x	Audytor/Biegły rewident
	Dyrektor finansowy
	Nauczyciel akademicki
	Inne, jakie……..

3. **Sektor**

	Sektor prywatny
x	Sektor publiczny

4. **Doświadczenie zawodowe (liczba lat w zawodzie):** 6
5. **Stopień/tytuł naukowy (jeśli dotyczy):** mgr
6. **Lokalizacja /miejsce zamieszkania** *(miejsce zamieszkania - osoba fizyczna):*
   Miejscowość:
   Kod pocztowy:
   Województwo: wielkopolskie

Część 2. Pytania merytoryczne

Pytania:

7. **Czy do tej pory znane było Panu/Pani zagadnienie dotyczące wykorzystania algorytmów opartych na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

x	Tak
	Nie

Znaczy w programach finansowych finansowo księgowych to może nie, ale w audycie to tak.

8. **Czy Państwo wykorzystują algorytmy oparte na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

x	Tak
	Nie
	Nie dotyczy

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

Tak naprawdę to oprogramowanie, z którego korzystamy, to może nie jest stricte wykorzystywane tutaj do jakiś analiz finansowo-księgowych, tylko bardziej takich operacyjnych. Na przykład jeśli mamy za zadanie przeanalizować korespondencję wewnętrzną jakiegoś podmiotu, to pozyskujemy tam skrzynki mailowe i za pomocą tego programu jesteśmy w stanie sobie raport wygenerować. Taki jakiego potrzebujemy do własnej analizy, czy to własnych zadań. Dlatego to na pewno w jakiś sposób bardzo pomaga i w jakimś stopniu tutaj powoduje, że nie musimy przeznaczać tyle czasu na analizę tych maili. Tak naprawdę dzięki temu programowi ten czas analizy się o wiele skraca.

9. **Czy spotkał/a się Pan/Pani z problematyką badawczą/dyskusją dotyczącą związku między wykorzystaniem AI a ryzykiem audytu?**

[ ] Tak
[x] Nie

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

-

10. **Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:**

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie przez audytora w procesie badania algorytmów/narzędzi opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.			x				
Stosowanie przez klienta programów finansowo-księgowych opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.						x	
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez klienta					x		
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez audytora			x				
W obu przypadkach ryzyko jest takie samo			x				

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*

Ad. 1) Raczej nie. Znaczy tutaj, jeślibym na swoim przykładzie oparł na przykład jedynie analizę na podstawie wyników tych analiz na podstawie sztucznej inteligencji, to może bym jedynie wtedy tutaj zaznaczył, że jest większe ryzyko stosowania tej sztucznej inteligencji. Ale tutaj tak naprawdę sądzę, że sztuczna inteligencja powinna być wykorzystywana do momentu, dopóki dochodzi do interpretacji jakiś danych, które tak naprawdę ta sztuczna inteligencja wyrzuca. Tak się jeszcze tutaj przed tym spotkaniem zastanawiałem trochę, starałem się poczytać, bo tak naprawdę szczerze to nigdy tak w swojej pracy zawodowej, oprócz programów, które stosujemy, tak naprawdę się nie spotkałem ze sztuczną inteligencją. Akurat w ryzyku audytu i tak się zastanawiałem w jakim stopniu tutaj tak naprawdę audyt bazuje na sztucznej inteligencji. No i tak się również zastanawiam, do jakiego momentu można byłoby wykorzystywać tą sztuczną inteligencję? No i sądzę, że tutaj do momentu, kiedy dochodzi do interpretacji tych danych wyrzuconych, że tak powiem brzydko przez te algorytmy czy przez tą sztuczną inteligencję.

Ad. 2) Sądzę, że tutaj jakbym miał zaznaczyć, to tak. Ja jako audytujący, analizujący sprawozdania finansowe klienta (czytaj badający sprawozdanie finansowe klienta), to bym na dzień dzisiejszy, nie mając żadnych informacji na temat tej sztucznej inteligencji wykorzystywanej przez klienta, to nie mógłbym stwierdzić, że ta sztuczna inteligencja nie powoduje żadnego ryzyka audytu, nie wiedząc co tak naprawdę w tym silniku decyzyjnym, czy analizującym, czy pomagającym temu klientowi. W normalnej codziennej pracy sądzę, że może dopiero po rozeznaniu tych algorytmów, które są wewnątrz tej sztucznej inteligencji, tego mechanizmu, no to może bym zdanie zmienił, ale tak bez żadnej analizy też nie podjąłbym się tutaj swojego jakiegoś wyrażenia zdania, że to nie powoduje wpływu. Tym bardziej

tak, jak mówiłem, że jeśli dochodzi do momentu, kiedy następuje ta interpretacja tych danych, no to sądzę, że tutaj to ryzyko jest większe niż w przypadku audytora wykorzystującego tą sztuczną inteligencję.

Ad. 3) No to tak jak odniesieniu do powyższego pytania, to sądzę, że tak. Bo tam pytaliśmy generalnie, czy wpływa. A tutaj mówimy o tym, że wyższe ryzyko audytu jest związane właśnie z zastosowaniem sztucznej inteligencji przez klienta. Piątkę.

Ad. 4) To tak samo jakbym w odniesieniu do powyższego pytania tutaj tak, a w tam w pytaniu tym, czy wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowanie sztucznej inteligencji przez audytora, no to raczej nie. Tylko tak, jak mówię w jakim stopniu to jest wykorzystywane to przez audytora, czyli jeśli nie wiem, że bazuje jedynie na sztucznej inteligencji, no to już bym zaznaczył inaczej to.

Ad. 5) No raczej nie. Tak jak właśnie w przypadku tych 2 pytań tutaj tak sądzę, że większe ryzyko jest ze stosowania przez klienta tej sztucznej inteligencji, dopóki audytor i tak naprawdę nie jest w 100 procentach rozeznany w jakim stopniu jest to wykorzystywane przez tego klienta i tym bardziej, że jako audytor to wiem, w jakim stopniu wykorzystuje tą sztuczną inteligencję, i wiem w jakim celu i od momentu, kiedy ja sam już tutaj tak naprawdę pracuję na tych danych ze sztucznej inteligencji, która nas wspiera czy jakiś tam programów bazujących na sztucznej inteligencji.

11. Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie AI przez audytora i/lub klienta powinno wpływać na wysokość opłaty za audyt (wynagrodzenia za audyt)			X				
Stosowanie AI przez klienta powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt			X				
Stosowanie AI przez audytora powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt			x				

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*
Ad. 1) Raczej nie sądzę. Nie powinna wpływać. To też nie powinno wpływać na konkurencyjność, no może powinno wpływać na konkurencyjność, ale czy kosztem osób biorących udział w audycie, bo też na pewno to by powodowało, że nie wiem z 2 strony, że jak mamy jakieś sztuczną inteligencję to pytanie, czy zespół audytowy nie powinien być mniejszy tutaj? Tak?
Ad. 2) To jest trudne stwierdzenie, bo też pytanie jak zaawansowana, to jest sztuczna inteligencja w przypadku klienta, bo jeśli byłaby zaawansowana, no, to być może audytor posiadający jakąś tam niezbędną wiedzę do analizy tych danych (tej sztucznej inteligencji), no to powinien wziąć większą opłatę za ten audyt. No, ale tak jak już wcześniej wspomniałem nawet w przypadku tego pierwszego pytania. No to nie sądzę, że te koszty powinny wzrosnąć tutaj tak, no to raczej nie raczej nie.
Ad. 3) I tak samo w przypadku 3 pytania też raczej nie powinno moim zdaniem powodować wzrostu wysokości opłaty za audyt.

12. W naszej pracy proponujemy rozszerzenie klasycznego modelu ryzyka audytowego o ryzyko sztucznej inteligencji w następujący sposób:

Audit Risk = Ryzyko nieodłączne x Ryzyko kontroli x Ryzyko przeoczenia x Ryzyko AI

gdzie: *Ryzyko AI = Ryzyko AI audytora x Ryzyko AI klienta*

Pytania do rozmowy:

12 a) Czy w Pani/Pana opinii takie rozszerzenie modelu jest uzasadnione? Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Odpowiadając na to pytanie, to sądzę, że jest uzasadnione, tym bardziej, że jeśli sztuczna inteligencja jest wykorzystywana, więc tutaj ryzyko AI w badaniu przykładowo sprawozdań finansowych wpływa na ryzyko audytu. No to moim zdaniem takie rozszerzenie modelu jest uzasadnione tutaj tak tylko. Pytanie, w jaki sposób jest tutaj to, że tak powiem matematycznie analizowane. Bo swojej pracy w taki sposób my akurat nie oceniamy. Nie jestem w stanie w stuprocentowy sposób jakoś bardziej odpowiedzieć na to pytanie tutaj tak, ale sądzę, że jest uzasadnienie tutaj dla rozszerzenia tego modelu.

12 b) Czy według Pani/Pana wiedzy taki model (rozszerzony) jest już obecny w praktyce?

Nie, akurat niestety nie, nie posiadam takiej wiedzy czy jest stosowany.

12 c) *Jeśli odpowiedzi na powyższe pytania (jedno lub oba) były twierdzące, dodatkowe pytanie:* **Nasze badanie nie potwierdziło związku między wysokością wynagrodzenia biegłych rewidentów a stosowaniem sztucznej inteligencji przez klienta. Co może być tego przyczyną? *(free text)***

No to jest niejako tutaj wyraz mojego zdania tutaj tak, że na wysokość opłat za badanie audytowe nie powinny wpływać jakieś nowe, wykorzystywane modele w prowadzeniu swoich ksiąg rachunkowych czy analiz, czy badań audytowych. No bo tak naprawdę to powoduje konkurencyjność biegłych rewidentów tych firm konsultingowych na rynku. Tak naprawdę w dniu dzisiejszym to firmy patrzą na koszty tego audytu i kierują się bardziej ceną niż tutaj tym co te firmy konsultingowe czy biegli rewidenci są w stanie zaproponować. Tutaj na pewno te większe firmy, większe korporacje, patrzą na pewno na renomę swojego biegłego rewidenta. No, ale tak jak już mówiłem, to tutaj wykorzystywane przez biegłych rewidentów, przez firmy konsultingowe jakieś modele to nie powinny wpływać moim zdaniem na cenę przeprowadzenia audytu. Tutaj to już powinno być jakoś traktowane jako jakiś taki specjalny dodatek, że dana firma konsultingowa czy biegły rewident jest w stanie zaproponować AI.

13. Proszę uszeregować czynniki uwzględnione w zaprezentowanym modelu rozszerzonym według ważności - uwzględniając ich wpływ na ryzyko audytu, **przy założeniu, że 1 oznacza czynnik najbardziej istotny (najważniejszy), 5 – czynnik najmniej istotny. (Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego).**

Czynnik	Ważność czynnika (1-5) Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego
Ryzyko nieodłączne	1
Ryzyko kontroli	2
Ryzyko przeoczenia	3
Ryzyko AI audytora	5
Ryzyko AI klienta	4

Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. (*free text)*

Tutaj ryzyko akurat sztucznej inteligencji audytora czy klienta to bym to na końcu zostawił, ale tak patrząc na uszeregowanie to nawet jak tutaj w tabelce jest od jeden do 5 - czyli ryzyko nieodłączne (1),

ryzyko kontroli (2), przeoczenia (3). I tutaj bym zamienił ryzyko klienta (5) i ryzyko audytora (4), czyli najważniejsze nieodłączne, kontroli jest 2, potem jest 3, potem jest 5 i 4 tutaj tak.
Tak jak już wspomniałem na poprzednich slajdach, audytor badający tak naprawdę sprawozdanie klienta, czy bazujący na sztucznej inteligencji, to tak naprawdę nie ma pełnej wiedzy, dopóki nie zbada tego silnika decyzyjnego czy tych algorytmów, będących w tym zaszytych w tej sztucznej inteligencji. Audytor badający sprawozdanie finansowe i korzystający przykładowo ze swojej sztucznej inteligencji no to ma pewność co do tych algorytmów także w związku z tym moim zdaniem to ryzyko jest w tym przypadku o wiele mniejsze niż w przypadku tej sztucznej inteligencji u klienta.

14. **Czy, i w jaki sposób przypisanie osobowości prawnej sztucznej inteligencji wpłynęłoby na proces oceny ryzyka badania?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Tylko pytanie, jakie elementy musiałaby sztuczna inteligencja spełniać czy tam nie wiem jakieś wymagania, żeby można było osobowość prawną jej przypisać? Nie, nie zastanawiałem się nad tym, ale nie sądzę, żeby to jakoś wpłynęło tutaj bardziej na proces oceny ryzyka, czy badania, no trzeba pamiętać mimo wszystko, że to zawsze jest sztuczna inteligencja. To na pewno jest jakiś forma, element wsparcia w przypadku badań audytowych. No ale moim zdaniem zawsze wiedza, umiejętności ludzi powinny stać na pierwszym miejscu, a sztuczna inteligencja zawsze moim zdaniem powinna tutaj być tylko takim elementem dodatkowym. Z drugiej strony jak się na sztucznej inteligencji będzie się bazować w pełni, no to może dojść do takiej sytuacji, że no jakieś tam elementy badania będą zniekształcone, no bo już mamy tego przykłady, może nie w dziale finansów czy bankowości, czy tutaj ogólnie rozumianych finansach. W przypadku przemysłu motoryzacyjnego bazującego na sztucznej inteligencji no to są tego skutki. W przypadku na przykład samochodów Tesli gdzie nawet dochodziło do wypadków śmiertelnych.

15. **KNF, PANA, MF, PIBR, biegli, naukowcy - która grupa powinna ustrukturyzować dyskusję o ocenie ryzyka badania w środowisku sztucznej inteligencji? Dlaczego?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Sądzę, że to jeśli chodzi o dyskusję, jej ustrukturyzowanie, no to tak naprawdę z propozycją tutaj większego stosowania tej sztucznej inteligencji i jakoś jej tam umiejscowienia, żeby to była taka codzienność w stosowaniu w badaniu, żeby to jakoś było uregulowane, to powinno wyjść od naukowców niejako powiązanych z biegłymi rewidentami. I w jakimś stopniu to pokazanie, że my korzystamy z takich narzędzi, że to nam znacznie i w jakimś większym stopniu pomaga w badaniach audytowych. No i tutaj w tym przypadku, no to powinno potem zostać wzmocnione przez PANA i PIBR. No i potem w takim stopniu centralnym, czyli Ministerstwo Finansów czy Komisja Nadzoru Finansowego. No bo nie sądzę, żeby to z drugiej strony wychodziło, że Ministerstwo Finansów i KNF wychodzi i mówi to od dzisiaj macie stosować sztuczną inteligencję nie znając tak naprawdę opinii tych osób, które to miałyby wykorzystywać na co dzień.

16. **Czy jest coś, co chciałby/chciałaby Pan/Pani dodać/podkreślić w kwestii omawianej problematyki badawczej?** *(free text)*

Chciałbym podkreślić, że tak naprawdę, z biegiem czasu, a mamy czasy takie jakie mamy, to o idziemy z rozwojem technologii i informatyzacji. To na pewno tutaj sztuczna inteligencja na pewno będzie bardzo wzmacniającym elementem problematyki badawczej w przypadku ryzyka audytu czy innych dziedzin finansów. No i podkreśleniem jest tutaj fajnym to, że na pewno to będzie stanowiło element taki pomocny w badaniach. Ale tak jak mówię, no do momentu, kiedy zaczynają się takie analizy interpretacyjne, no to należałoby się zastanowić, czy ta sztuczna inteligencja sama byłaby w stanie to w jakimś stopniu przeanalizować te dane, które my jako ludzie jesteśmy w stanie sami przeanalizować? Czy tak naprawdę efekt końcowy tej sztucznej inteligencji byłby na podobnym poziomie tego co my

jesteśmy w stanie tutaj przeanalizować? Chociaż z drugiej strony tą sztuczną inteligencje w bankach na dzień dzisiejszy wykorzystuje model scoringowy. No jest to jakiś element i odniesienie do tego, że automat, że komputer tak naprawdę może w jakimś stopniu zastąpić człowieka i w jednej chwili analizować miliony danych, na które człowiek był w stanie poświęcić, kilka tygodni, kilka miesięcy to bardzo chętnie jeśli jest taka możliwość.